

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Autorka: Veronika Rubášová

Školitel: Mgr. Martin Kaplický, Ph.D.

Oponent: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Název práce: Estetika Johna Deweyho a interaktivní umění

Bakalářská práce Veroniky Rubášové, nazvaná *Estetika Johna Deweyho a interaktivní umění*, se skládá ze dvou částí. První a hlavní část práce, jak píše autorka, je věnována pojetí umění Johna Deweyho, jsou zde postupně a přehledně rozebírány motivace a základní momenty Deweyho pojetí umění jako zkušenosti. Druhá část práce, je opět podle slov autorky „dodatkem k výkladu Johna Deweyho. Tato část je věnována problematice interaktivního umění. Interaktivní umění je zde pomocí Deweyho teorie interpretováno. Interaktivní umění je zde prezentováno jako umělecký druh, který dokáže zdůraznit již zmíněnou kontinuitu mezi uměleckými díly a každodenní zkušeností, na kterou poukazuje Dewey“ (4)

Především je třeba říci, že první část bakalářské práce (s. 7–35) věnovaná filozofii umění Johna Deweyho je velmi kvalitním přehledem, či shrnutím Deweyho myšlenek. Autorka nezůstává na rovině pouhého shrnutí, tvůrčím způsobem se chápe Deweyho pojmů a snaží se je, často nápaditě, vysvětlovat na vlastních příkladech. Text dokazuje, že si autorka základní myšlenky jednoho z otců filozofického pragmatismu důkladně osvojila a porozuměla jim. Svůj výklad dovádí k naznačení Deweyho chápání exprese a vztahu substance a formy.

Druhá, výrazně kratší část práce (36–42) je pak věnována tzv. interaktivnímu umění a je podle autorky „dodatkem“. Těchto sedm stran práce obsahuje některé zajímavé informace, nicméně jako čtenář musím přiznat, že příliš nerozumím v jakém vztahu k Deweyho koncepci by měla být tato část chápána. Sama autorka tento vztah příliš neosvětluje. Je tzv. interaktivní umění, či umění nových médií, snad ideálním ztělesněním Deweyho představ? V jakém ohledu jsou tedy umělecké tradiční formy, vzhledem k nimž Dewey svou teorii koncipoval nedostatečné?

Podívejme se na příklad jednoho z tvrzení: „Jedná se o umělecké instalace, které vyžadují aktivní účast recipienta a které z vnímatelů tvoří přímé účastníky a uživatele. Zde se hodí poukaz, že ve skutečnosti každé umělecké dílo potřebuje ke své existenci aktivní účast recipienta. V případě interaktivního umění se však jedná o ‚artefakty‘, které danou účast vnímatele předpokládají a jejichž existence ve skutečnosti závisí na přítomném vnímání. Podoba interaktivního díla se mění v závislosti na přítomnosti a činnosti vnímatele. Každý vnímatel má možnost dílo ovlivnit, dílo toto ovlivnění do sebe zahrne.“ (36) Autorka má nepochybně pravdu, že onen poukaz („každé umělecké dílo potřebuje ke své existenci aktivní účast recipienta „) se „hodí“, myslí si však, že by Dewey nesouhlasil vzhledem k uměleckým formám, jež znal, že „se jedná o ‚artefakty‘, které danou účast vnímatele předpokládají a jejichž existence ve skutečnosti závisí na přítomném vnímání“?

Rozumím rozdílu pokud jde o odlišnost média těchto uměleckých forem: do obrazu se v galerii nečmárá, naopak při performanci, či v různých formách video-artu atd. ovlivňuje vnímatel, řečeno slovy S. C. Peppera, samotný fyzický kontinuant. Je ale tento rozdíl podstatný z hlediska Deweyho koncepce, zvláště vezmeme-li v potaz Deweyho chápání vztahu materiálu a média? Nevnáší autorka svým nevysvětleným předpokladem odlišnosti

zmíněných uměleckých forem do svého pojednání polaritu, kterou se Dewey zásadním způsobem snaží překonat? Pokud ne, je třeba důkladněji objasnit základní téma samotné práce, tzn. onen vztah, kterým je vazba Deweyho teorie k tzv. interaktivnímu umění.

Autorka dále tvrdí: „Na rozdíl od jiných uměleckých druhů, od nás zakoušení interaktivního umění vyžaduje jistý typ praktického zapojení. Použitím slovníku Jana Mukařovského bychom mohli říci, že interaktivní umění je propojením praktického, teoretického a estetického postoje. Při percepci interaktivního umění se snažíme o změnu skutečnosti – tato změna skutečnosti je bezprostřední a zaměřená na objekt (praktická funkce), ale také o promítnutí si vnímaného celku do našeho vědomí, poznání ho a celistvého pochopení (teoretická funkce). Zároveň je ale v dané zkušenosti vše znakem (znak jako předmět odkazující sám k sobě a jako účel, ke kterému je směřováno) a veškeré složky jsou pro celek relevantní (estetická funkce)“. (41)

Zde se opět musím přiznat, že těmto tezím nerozumím. Chce autorka říci, že při „použití slovníku Jana Mukařovského“, u interaktivního umění jmenované funkce splývají? Co je potom výsledkem? Jsou aktualizovány všechny naráz, v jednu chvíli? Pokud ano, jak si tuto fúzi představit a jak je možné ji pojmu z hlediska Deweyho teorie? Autorka se zjevně domnívá, že fakt, že vnímatel *fyzicky* ovlivňuje dílo, je dokladem přítomnosti *praktické* funkce. Potom ale každý tvořící sochař, či malíř (tzv. interaktivní umění můžeme nechat na chvíli stranou), jedná s praktickým účelem a nemíní se tím zde, že je tato tvorba zdrojem jeho obživy. Autorka příhodně v deweyovské části při objasňování Deweyho pojetí „estetična“ používá příklad sekání dříví. Estetická kvalita zkušenosti podle jejích slov může při této ryze praktické činnosti vystoupit do popředí, přičemž je „zajímavý také fakt, že mnozí kolikrát přes to, že polen je již našťipáno dostatek, pokračují ve šťipání dále“. (10) V procesu tohoto završujícího zakoušení (*an experience*) tedy sekáme „dál a dál“, fyzicky, tj. „prakticky“ ovlivňujeme artefakt, s nímž máme co do činění, zároveň ale tak činíme svým způsobem „neprakticky“ („polen je již našťipáno dostatek“).

Domnívám se, že autorka by měla onen vztah funkcí v estetickém postoji (Mukařovský), stejně jako vztah praktického, teoretického a estetického v Deweyho pojetí ještě promyslet a pokusit se jej zřetelně formulovat. Tato nevyjasněnost zůstává přítomná i v závěrečných tvrzeních, např.: „Zároveň je důležité podotknout, že se stále jedná o umělecké dílo. I přes velkou roli praktické činnosti v poznávání a řešení daného uměleckého díla, zde není žádný jiný vnější praktický cíl, kvůli kterému danou činnost konáme. Praktická činnost je zde součástí média. Na rozdíl od jiných uměleckých druhů praktická činnost důrazně napomáhá procesu spoluutváření a vyjevování daného uměleckého díla.“ (41)

Z technického hlediska je bakalářská práce psána čtivě, kultivovaným stylem a na požadované gramatické úrovni. Použitá literatura je pro bakalářskou práci na adekvátní úrovni.

Vzhledem k výše řečenému navrhuji hodnotit bakalářskou práci Veroniky Rubášové stupněm **velmi dobře**. V případě úspěšné, přesvědčivé obhajoby nejsem proti hodnocení stupněm výborně.

V Praze 6. 9. 2015

Ondřej Dadejík